Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat

Sosiaali- ja terveysvaliokunta
(lausunto toimitettu valiokuntakansliaan sähköpostilla)

Viite: Sosiaali- ja terveysvaliokunnan etäkuulemisasiantuntijakutsu 8.10.2024 / HE 132/2024 vp.

Etelä-Suomen aluehallintoviraston lausunto

Etelä-Suomen aluehallintovirasto toteaa pyydettynä lausuntona seuraavaa:

Hallituksen esitys koskee sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain (817/2015) 12 ja 16 §:n muuttamista. Esityksen mukaan oikeus toimia tilapäisesti laillistetun sosiaalityöntekijän tehtävissä enintään vuoden ajan mahdollistettaisiin myös henkilölle, joka on suorittanut soveltuvan yliopistossa suoritetun yhteiskuntatieteellisen alan korkeakoulututkinnon tai sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon osana tai sen lisäksi sosiaalityön perus- ja aineopinnot sekä käytännön harjoittelun taikka jolla on soveltuvan yliopistossa suoritetun yhteiskuntatieteellisen alan korkeakoulututkinnon tai sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon ja sosiaalityön perus- ja aineopintojen lisäksi riittävä käytännön kokemus ja ammattitaito. Lisäksi tilapäisenä sosiaalihuollon ammattihenkilönä toimimisen käsitteitä täsmennettäisiin, vuoden määräajasta poikkeamisesta tietyin edellytyksin säädettäisiin ja sosiaalihuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteriä koskevaan säännökseen tehtäisiin esityksestä johtuvat muutokset.

Viitaten aiemmin Sosiaali- ja terveysministeriölle 1.8.2024 annettuun aluehallintovirastojen yhteiseen lausuntoon Etelä-Suomen aluehallintovirasto toteaa, ettei esitys ole kannatettava, ja että sillä on kielteisiä vaikutuksia asiakasturvallisuuteen.

Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan sosiaalityöntekijän työ on erittäin vaativaa ja edellyttää erittäin korkeaa osaamista. Valvontaviranomaisten havaintojen mukaan tilapäisenä sosiaalityöntekijänä toimineet henkilöt eivät ole kaikilta osin pystyneet hoitamaan lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tehtäviä asiakasturvallisesti eivätkä lapsen edun ja oikeuksien mukaisesti. Yksittäisissä valvonta-asioissa tilapäisesti

sosiaalityöntekijän ammatissa toimineiden työntekijöiden toiminnan on todettu sekä lastensuojelussa että muissa haavoittuvassa asemassa olevien asiakasryhmien palveluissa (kuten kehitysvammaisten ja ikääntyneiden palveluissa) osaltaan vakavasti vaarantaneen asiakasturvallisuuden ja asiakkaan oikeusturvan. Aluehallintovirastoissa on muun muassa käsitelty yksittäisiä valvonta-asioita, jossa tilapäisesti sosiaalityöntekijänä toimineen viranhaltijan toiminnan puutteiden on todettu välillisesti vaikuttaneen asiakkaan menehtymiseen. Lisäksi valvontahavainnoissa tulee esille tilapäisesti sosiaalityöntekijänä toimineiden itsenäinen työskentely vailla laillistetun sosiaalityöntekijän ohjausta ja valvontaa, sekä myös lapsen asioista vastaavana sosiaalityöntekijänä toimiminen. Hallituksen esityksessä ei säädetä ohjauksen ja valvonnan järjestämisestä nykyistä velvoittavammin, minkä vuoksi tilanteen ei voida olettaa parantuvan lainmuutoksen myötä.

Aluehallintovirasto katsoo, että hallituksen esityksen ongelmana on myös se, että tilapäisesti sosiaalityöntekijän ammatissa toimimisen edellytyksistä säädettäisiin niin väljästi, että tulkinta jäisi kunkin hyvinvointialueen harkinnan varaan ja olisi haastavaa myös valvontaviranomaisille. Edellytys riittävästä käytännön kokemuksesta ja ammattitaidosta on yleisluontoinen eikä hallituksen esitysluonnoksessa sitä avata. Esitetyssä muodossa kirjatun lainkohdan tulkinta johtanee eriäviin käytäntöihin ja siten mahdollisesti myös asiakkaiden eriarvoiseen asemaan eri puolilla maata.

Aluehallintovirasto pitää sinänsä hallituksen toimenpiteiden tavoitetta hyvinvointipalveluiden henkilöstön riittävyyden ja saatavuuden parantamiseksi kannatettavana. Aluehallintovirasto on samaa mieltä siitä, että henkilöstön riittävyyttä ja saatavuutta voidaan parantaa vahvistamalla sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden mahdollisuutta keskittyä osaamistaan vastaavaan työhön ja selkeyttämällä henkilöstön työnjakoa.

Aluehallintovirasto toteaa, että jo nykyinen lainsäädäntö mahdollistaa esimerkiksi sosionomi (AMK) -tutkinnon suorittaneiden työntekijöiden työpanoksen hyödyntämisen laajasti muun muassa sosiaalityöntekijän työparina, sekä muiden kuin erityistä tukea tarvitsevien asiakkaiden asiakkuuksista ja palveluista vastaavana hyvinvointialueen viranhaltijana. Sosiaali- ja terveysministeriö on antamallaan ohjeella Ammattihenkilölainsäädännön soveltaminen sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön tehtävärakenteiden ja tehtäväjaon toimintamallien kehittämisessä (VN/3955/2023) ohjannut hyvinvointialueita ja Helsingin kaupunkia ammattihenkilölain soveltamisesta yleisesti edellisen kerran keväällä 2023, eikä ole perusteita olettaa, että kaikki mahdolliset muutokset tehtävänkuviin ja ammattirakenteisiin olisi jo toteutettu. Siksi suunniteltua muutosta ei ole syytä toteuttaa tässä vaiheessa, jossa ammattihenkilölainsäädännön kokonaisuudistus on vireillä ja eri

ammattihenkilöryhmien välistä työnjakoa tarkastellaan Hyvän työn ohjelman ja Kansallisen palvelureformin puitteissa.

Aluehallintovirasto toteaa edelleen, että sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden kelpoisuuksia ja tehtävänkuvia tulee tarkastella perusteellisesti ja johdonmukaisesti ammattihenkilölainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteydessä.

Lisätiedot

Lisätietoja antaa tarvittaessa sosiaalihuollon ylitarkastaja Eero-Tapani Hynynen puh. 029 501 6000 (vaihde).

Yksikön päällikön sijainen, Sosiaalihuollon johtava ylitarkastaja, Sosiaali- ja terveydenhuollon valvonta	Sari Husa
Sosiaalihuollon ylitarkastaja, Sosiaali- ja terveydenhuollon valvonta	Eero-Tapani Hynynen

Tämä asiakirja on hyväksytty sähköisesti viimeiseltä sivulta ilmenevällä tavalla.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto
Postiosoite: PL 1, 13035 AVI
Puhelinvaihde: 0295 016 000
kirjaamo.etela@avi.fi | www.avi.fi

Tämä asiakirja ESAVI/37149/2024 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument ESAVI/37149/2024 har godkänts elektroniskt

Ratkaisija Husa Sari 14.10.2024 10:42

Esittelijä Hynynen Eero-Tapani 14.10.2024 10:41